Posamezni izvod 30 grošev, mesečna naročnina 1 šiling

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Odločna volja vseh nas koroških Slovencev je, da združeni v Osvobodilni fronti za Slovensko Koroško nadaljujemo borbo, ker vodi nas vse samo ena misel: živeti hočemo v svobodni domovini, v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Letnik IV. **Celovec, v petek 22. IV. 1949** **Štev. 31 (216)**

Koroški Slovenci ogorčeno protestirajo proti odklonitvi javnopravnega priznanja Osvobodilne fronte za Slov. Koroško

Celovec, 21. aprila. Varnostna direkcija za Koroško je poslala predsedniku Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško tov. dr. Francetu Petku odlok, v katerem odklanja javnopravno priznanje Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško. V nasprotju z vsemi zakonitimi določbami poskuša varnostna direkcija svoj odlok utemeljevati s tem, da podtika organizaciji na temelju njenega imena delovanje, ki je v nasprotju s kazensko-pravnimi določili. V nadaljnjem utemeljevanju skuša varnostna direkcija dokazovati, da Slovenska Koroška ne eksistira. Javnopravno priznanje Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško odklanja tudi zaradi tega, ker njen statut vsebuje borbo proti nadaljnji germanizaciji Slovenske Koroške in trdi, da je to nepotrebno, ker so v Avstriji v že obstoječih in bodočih pogodbah koroškim Slovencem zajamčene vse nacionalne pravice. Čeprav je statut Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, ki je bil dne 18. marca t. l. predložen varnostni direkciji v svrho registracije, v popolnem skladu z določili društvenega zakona, poskuša varnostna direkcija svoj odklonilni odlok utemeljevati z docela neresnično trditvijo, da statut ne vsebuje vseh po zakonu predpisanih določil. V zvezi s tem protipostavnim odlokom so včeraj poslale vse slovenske organizacije na Koroškem avstrijskemu notranjemu ministrstvu na Dunaju protest naslednje vsebine:

»Kot predstavniki slovenskih organizacij v imenu slovenskega ljudstva na Koroškem najostreje protestiramo proti nezakonitemu odloku varnostne direkcije štev. 3837/SD/49/Dr. Sch. z dne 11. 4. 1949, v katerem odklanja javnopravno priznanje Osvobodilne fronte za Slov. Koroško.

Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško je organizacija, ki je nastala v aktivni borbi proti nemškemu fašizmu. Ne glede na to, da društveni zakon ne vsebuje nobenih določb o dopustnosti ali nedopustnosti društvenih imen, je nadaljnje uporabljanje te označbe zadostno utemeljeno v slavni tradiciji organizacije, ki je edina na teritoriju prve avstrijske republike organizirala oboroženo borbo proti nemškim vsiljencem in jo vodila do zmagovitega konca. Pravila, ki so bila dne 18. 3. 1949 predložena varnostni direkciji v svrho društvenopravne registracije, so tako jasno in točno formulirana, da je vsako napačno razlaganje izključeno. Vsled tega najostreje zavračamo poskus varnostne direkcije, da bi zgolj na temelju označbe Osvobodilna fronta sklepala na neko delovanje, ki nasprotuje določbam kazenskega zakona, kot preračunano zlobno podtikavanje. Ta poskus more sloneti samo na nacistični miselnosti, kajti delovanje Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško je bilo dejansko usmerjeno proti določbam kazenskega zakona in vsemu ostalemu terorju tretjega rajha in je danes usmerjeno proti vsem oblikam porajajočega se neofašizma. Gotovi bivši sodelavci v nacističnem upravnem in vojaškem aparatu in današnji merodajni gospodje v varnostni direkciji za Koroško, z bivšim podpolkovnikom Hitlerjeve vojske in sedanjim polkovnikom in varnostnim direktorjem Stossierjem na čelu, očitno zamenjavajo kazenske določbe velenemškega rajha in »Ostmarke« z onimi osvobojene Avstrije in dokazujejo s tem še danes svojo nespremenjeno nacistično miselnost. S tega stališča bi ne bilo čudno, ako bi varnostna direkcija n. pr. Zvezo avstrijskih antifašističnih borcev za svobodo z ozirom na označbo »Freiheitskämpfer« z istim zlobnim podtikavanjem protizakonito prepovedala ali razpustila.

Iz predloženih pravil je jasno razvidno, da se delokrog Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško razteza na **Koroško.** Nasprotno trditev v utemeljitvi varnostne direkcije ni mogoče nazvati drugače kot očitno in nespretno potvorbo in jo prav tako ostro zavračamo. Čeprav bi lažniva trditev varnostne direkcije, da se delokrog Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško razteza na Slovensko Koroško, odgovarjala resnici, bi to ne bil noben vzrok za prepoved. Kakor je znano, obstoja na Koroškem več od iste varnostne direkcije društvenopravno priznanih organizacij, ki v svojem nazivu vsebujejo prav tako kot Osvobodilna fronta označbo »Slovenska Koroška«, n. pr. Zveza mladine za Slovensko Koroško, Kmečka zveza za Slovensko Koroško, Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške. Očitno je Slovenska Koroška po pojmovanju varnostne direkcije sicer še obstojala za časa registracije teh organizacij — Zveza mladine za Slovensko Koroško je bila društvenopravno priznana od varnostne direkcije šele pred kratkim, dne 3. 1. 1949 — a je iz zelo prozornih vzrokov v začetku sedanje konference v Londonu prenehala obstojati. Izumetničeno igračkanje z državnopravnimi pojmi nikakor ni sposobno, da razvozlja protislovja, v katere se zapleta varnostna direkcija. Vrhu tega ne obstoja državnopravno n. pr. niti Južna Tirolska, niti Mežiška dolina ali Kanalska dolina, niti Spodnja Štajerska, niti Sudetska itd. in vendar obstojajo v današnji Avstriji organizacije kot Bund der Südtiroler, Bund der heimattreuen Südkärntner, Bund der Miesstaler, Bund der Untersteirer, Bund der Sudetendeutschen etc. in to navzlic dejstvu, da sestavljajo večino teh Bundov bivši nacisti in kolaboracionisti, ki delajo sovražno propagando proti demokratičnim sosednim deželam, kar nikakor ne odgovarja koristim avstrijskega ljudstva.

Ugotovitev v pravilih Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, da nastopa v času volitev kot politična stranka, nikakor ne more veljati kot vzrok za prepoved. Osvobodilni fronti za Slovensko Koroško je prav tako kot varnostni direkciji znano, da možnost dejanskega nastopa kakšne organizacije kot politična stranka ni odvisna od določb v pravilih, temveč od izpolnitve določb volilnega zakona in tačas še posebej od privoljenja Zavezniškega sveta za Avstrijo. Varnostni direkciji je pa tudi znano, da je Osvobodilna fronta pri Zavezniškem svetu že podvzela tozadevne korake. V tej zvezi je umestno opozoriti na to, da je ustavno sodišče šele v najnovejšem času odločilo v korist obstoju in delovanju Združenja ustavi zvestih Avstrijcev, čeprav stremi ta neofašistična organizacija za strankarsko-pravnimi cilji, za katere od Zavezniškega sveta nima dovoljenja.

Poskus, da bi Osvobodilno fronto za Slovensko Koroško hoteli prepovedati vsled tega, ker v določbah svojih pravil izraža tudi borbo proti vsem tendencam nadaljnje germanizacije Slovenske Koroške, nasprotuje društvenopravnim predpisom in je zato nezakonit. V ostalem pa ni zadeva avstrijske društvene oblasti, da preiskava in ugotavlja, če so »manjšinske pravice v Avstriji na podlagi obstoječih pogodb in pogodb, ki jih bo treba skleniti, s strani avstrijske države zajamčene« in če je tozadevna določba v pravilih »nepotrebna«, temveč je to izključno stvar slovenskega ljudstva na Koroškem. To pa je bilo kljub vsem deklamatorično citiranim obstoječim pogodbam in platoničnim ustavnim določbam v preteklosti vedno znova prisiljeno boriti se proti germanizatoričnim tendencam, v času nacizma celo z orožjem v roki. Ako bi bile tozadevne blestečе fraze v tem odloku varnostne direkcije v skladu z resnico, tedaj bi bile vse dolgotrajne diskusije v Svetu pooblaščencev za avstrijsko mirovno pogodbo v Londonu o potrebi avtonomije in posebnih določb o manjšinski zaščiti dejansko odveč. Tozadevni odlok varnostne direkcije, s katerim skuša kratiti koroškim Slovencem eno izmed najosnovnejših demokratičnih pravic, pravico združevanja, postavlja hinavske trditve varnostne direkcije na laž in zelo jasno utemeljuje potrebo borbe »proti vsem tendencam nadaljnje germanizacije Slovenske Koroške«.

Končno je trditev varnostne direkcije, po kateri v pravilih manjkajo določbe o pogojih veljavnih sklepov članskih in okrajnih zborovanj (mišljeni so bržkone članski in okrajni zbori), kakor tudi kongresa in določbe o veljavnosti spisov in razglasov«, docela izmišljena laž. Če bi gospodje pri varnostni direkciji, kljub svojemu sovraštvu do Slovencev, izvršili svojo dolžnost in pregledali dne 18. marca 1949 (ne 1948!) predložena pravila Osvobodilne fronte za Slov. Koroško, bi se jim ne bilo treba tako sramotno osmešiti.

Ker se torej odlok Varnostne direkcije opira na utemeljitve, ki jih lahko označimo samo kot zlobna podtikavanja, kot nerodne potvorbe, kot protizakonitosti in kot očitne neresnice, odločno terjamo preklic tega nezaslišanega protizakonitega odloka, ki razkrinkava svoje avtorje kot nepoštene, nedemokratične, s šovinističnim duhom prežete in Slovencem sovražne elemente, in prav tako odločno zahtevamo takojšnje društvenopravno priznanje Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško.«

Kdaj bo konec pritiska zemljiške gospode in njenih valptov?

V zadnjih mesecih smo že večkrat poročali o vedno hujšem pritisku, ki ga zemljiški gospodje kakor Thurn, Lichtenstein, Rosenberg, Voigt, Metnitz in podobni izvajajo nad slovenskim podeželskim ljudstvom. V tem stopnjujočem pritisku fevdalcev na slovenske najemnike in gozdne delavce, v poizkusih valptov — Forstdirektorjev — Gutsverwalterjev in Forstmeistrov — da bi slovenske delavce izgnali iz stanovanj in zemljišč, ki jih imajo v zakup, se je v zadnjem času z vso jasnostjo pokazalo, da so predvsem ti krogi vključeni v gonjo proti slovenskemu prebivalstvu, da uporabljajo najbolj asocialna sredstva in najpodlejše načine, da bi spravili naše delovno ljudstvo po gorskih vaseh ob kruh, na cesto, v popolno socialno propast.

V tej gonji ima vodilno vlogo knez Orsini-Rosenberg s svojimi valpti ing. Heyem, gozdnim upraviteljem Kümelnom in gozdarjem Müllerjem. Primer njihove nebrzdane gonje proti slovenskemu najemniku Dullerju v Slovenjah je javnosti iz zadnje številke našega lista znan. 8. aprila t. l. so se pa ti trije »gospodje« pojavili osebno pri Dullerju in mu na način, ki ga pomnimo iz časov nekdanjih Kreisleiterjev in Ortsgruppenleiterjev, zagrozili, da to kar je sejal, ne bo več žel, zakar bodo še poskrbeli. Prignali bodo svojo živino, ki bo vse popasla; svinjak in druga gospodarska poslopja bodo podrli in ga tako prisilili, da bo moral iti s posestva. Prepovedali so mu tudi spustiti živino na pašo. Ni treba še poudariti, da tem gospodom neprestano rojijo po glavi fašistične misli in krutosti, ta primer govori že dovolj jasno. Ta primer pravi, da se neofašizem v Avstriji ne samo na novo poraja, temveč je že na polnem pohodu na vseh področjih javnega življenja.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško je vsled tega, da so se primeri pritiska fevdalne gospode na slovensko ljudstvo pričeli vrstiti eden za drugim, vložila dne 14. februarja t. l. pri koroški deželni vladi pod št. 107-I b/49 oster protest in pozvala deželno vlado kot deželno nadzorno oblast, da podvzame proti tej samovolji fevdalcev odločne ukrepe in da vsak primer, kjer veleposestnik zanemarja svoje obveznosti pri popravi poslopij družinam, ki jih imajo v zakup, najstrožje kaznuje. Dogodki, ki so jih uprizorili ravno Rosenbergovi uradniki in na katere je bila deželna vlada posebej opozorjena, dokazujejo, da deželna vlada v zaščito slovenskih delovnih ljudi ničesar ni podvzela, niti ni vzela na znanje protesta Kmečke zveze.

Sedanji položaj, ko preti brezposelnost, je takšen, da neofašistični elementi ob toleranci oblasti lahko z vsemi sredstvi grozijo slovenskemu delovnemu ljudstvu in ga preganjajo tako na političnem kakor tudi na gospodarskem in socialnem področju. Vse delovno ljudstvo je izpostavljeno samovolji in diktaturi teh krogov. Edino orožje so njegove organizacije OF in Kmečka zveza za Slovensko Koroško, v katerih združeno in organizirano se more boriti za svojo politično svobodo, za svoje gospodarske in socialne pravice in svoj življenj. obstoj. Ob strnjenosti teh ljudskih organizacij se bo in mora razbiti samovoljnost in samopašnost vseh neofašističnih in šovinističnih elementov, ki preganjajo in izmozgavajo delovno ljudstvo.

Sile miru so močnejše od imperialistov

Celovec, 19. aprila. Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško je poslal pripravljalnemu odboru svetovnega kongresa pristašev miru v Parizu pismo naslednje vsebine:

»Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško, ki zastopa interese vseh koroških Slovencev, pozdravlja sklicanje svetovnega kongresa pristašev miru, ki bo te dni v Parizu.

Še so nam v spominu strahote pretekle svetovne vojne, v kateri smo se koroški Slovenci na strani vseh demokratičnih sil sveta vztrajno borili proti zločinskemu fašizmu. Danes, ko so spet na delu sile, ki poskušajo zanetiti novo vojno in s tem miroljubno človeštvo ponovno pahniti v nesrečo, se z isto vztrajnostjo in odločnostjo borimo proti netilcem nove vojne. Prepričani smo, da so sile miru — saj to so vsi narodi sveta — močnejši od imperialistov in vojnih hujskačev in da bodo delovni ljudje vsega sveta v skupni borbi proti imperialističnim spletkam uspeli zajamčiti resničen in trajen mir v svetu.

Naj živi svetovni kongres pristašev miru!«

Enotnost jugoslovanskih narodov je ena največjih pridobitev NOB

Prinašamo drugi del govora maršala Tita, ki ga je imel na kongresu Ljudske fronte Jugoslavije v Beogradu.

Borili se bomo za učvrstitev miru sedaj. Borili se bomo za učvrstitev miru, proti vsem vojnim hujskačem. Nadalje bodo vsi naši »kritiki« in vsi, ki nam ne želijo dobro, zaman čakali, da nas bodo ti napadi bodisi moralno, bodisi fizično strli. Kolikor krutejša je ta gonja in kolikor nesramnejše so klevete, toliko bolj raste v nas revolucionarno prepričanje, da moramo vzdržati in biti neuklonljivi prav zato, ker je ta propaganda takšna, nemarksistična, ker zmanjšuje ne samo ugled socialističnih metod v odnosih med socialističnimi državami, temveč more povzročiti celo katastrofalne posledice za nadaljnji revolucionarni razvoj v svetu, ker se za vsemi temi klevetami in izmišljotinami proti naši državi in našim voditeljem skriva revizionizem, se skriva odstop od marksizma-leninizma. Klevete in izmišljotine pa morajo nadomestiti pomanjkanje teoretičnega pojasnila glede tega revizionizma, ker v teoriji marksizma-leninizma naši »kritiki« ne morejo najti opravičila za tako svoje stališče glede vprašanj o odnosih med socialističnimi državami.

Drugo, kar je zelo važno in zaradi česar moramo vzdržati vse te napade je to, ker moramo izvršiti največjo revolucionarno nalogo: zgraditev socializma v naši državi, ustvariti veselo bodočnost našim delovnim ljudem in pokazati delavcem po vsem svetu, kaj morejo doseči narodi male države kot je naša, če poznajo svoje sile, če so enotni in če se zavedajo moči te enotnosti ter če jih vodi tako preizkušena in monolitna Komunistična partija, kot je naša.«

Ko je nadaljeval o nalogah Ljudske fronte, je tovariš Tito podal rezultate glede izvršitve plana v prvem četrtletju tega leta. Govoril je o preskrbi ljudstva, o trgovini, o dvigu industrije in kmetijstva in naštel naloge Ljudske fronte in pri tem med drugim dejal:

»Da bi navzlic vsem tem oviram, ki smo jih že prej navedli, vendar uspešno obvladali svoje naloge, je predvsem potrebno ohraniti politično enotnost, ki se je doslej tako močno manifestirala v vseh akcijah Ljudske fronte Jugoslavije. Torej je naša prva naloga, da tudi v bodoče ohranimo to svojo politično enotnost.

Druga naša naloga je, da ohranimo bratstvo in enotnost naših narodov, ki je zasnovano na pravilni rešitvi nacionalnega vprašanja v naši socialistični domovini. Vloga Ljudske fronte, je da budno kot zenico svojega očesa varuje to — eno izmed največjih pridobitev naše revolucionarne narodno osvobodilne borbe pred vsemi poizkusi napadov, pa najsi bi bila ogrožena ta velika pridobitev naših narodov s katere koli strani.«

Ob koncu je tov. Tito poudaril:

»Lahko vam povem, da navzlic kruti stvarnosti, ki sem jo moral deloma povedati, ni razloga za kak pesimizem, temveč lahko z največjim zaupanjem nadaljujemo našo težko in zanesljivo pot k uresničitvi srečnejše bodočnosti narodov naše države, uresničitvi socializma.

Zavedajmo se svoje moči, ki jo predstavlja sedem in pol milijona članov Ljudske fronte z enotno željo in trdno odločnostjo, da pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije ustvarijo iz naše države, ki je tako bogato obdarjena z lepoto in raznimi dobrinami, napredno in srečno socialistično državo.«

„Živeti hočemo v svobodni domovini v FLR Jugoslaviji"

Govor tovariša dr. Franceta Petka na III. Kongresu Ljudske fronte Jugoslavije

Kakor smo že poročali, se je III. Kongresa Ljudske fronte Jugoslavije udeležila tudi tričlanska delegacija Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško. V diskusiji je v imenu delovnega ljudstva Slovenske Koroške govoril predsednik POOF za Slovensko Koroško tov. dr. France Petek, ki je med drugim dejal:

»Velike so bile žrtve, ki so jih prispevali koroški Slovenci v narodnoosvobodilni borbi, toda koroški Slovenci so še bolj pripravljeni prispevati nove žrtve za okrepitev in ohranitev miru. Kompromisni predlog jugoslovanske vlade na konferenci namestnikov zunanjih ministrov v Londonu omogoča koroškim Slovencem nadaljnjo borbo za pravično ureditev koroškega vprašanja. Predlog je v polni meri podprl sovjetski predstavnik, medtem ko so predstavniki zapadnih držav tudi tokrat odklonili obravnavanje teh predlogov. Pripravljeni so bili privoliti samo v morebitno razširjenje tako imenovane manjšinske zaščite, ki so jo bili že prej vstavili v saintgermainsko mirovno pogodbo. Mi, koroški Slovenci, smo na lastni koži občutili, da je prav tako imenovana saintgermainska manjšinska zaščita omogočala germanizacijo in pospeševala končno iztrebljenje slovenskega ljudstva na Koroškem. Predlog o nacionalnem katastru pomeni zasmehovanje koroških Slovencev in popolnoma ustreza nacističnemu mišljenju avstrijske vlade.

V nasprotju z vsemi demokratičnimi načeli nam avstrijske oblasti, ki se opirajo na zahodne imperialistične naredbodajalce, kratijo najosnovnejše kulturne, politične in gospodarske pravice in skušajo preslepiti svetovno javnost s trditvami, da smo mi, koroški Slovenci, enakopravni, in da uživamo takšne svoboščine, kakršnih ni deležen noben drug narod na svetu. Lahko bi z naštevanjem aretacij, obsodb, groženj, javnih napadov nacističnih Wurfkomand pravilno osvetil vrednost teh trditev. Toda dejstvo, da je ministrski svet na Dunaju pred dnevi odklonil priznanje Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško zato, ker se na podlagi svojega statuta in programa bori proti vsem pojavom porajajočega se neofašizma in proti težnjam po nadaljnji germanizaciji koroških Slovencev, jasno kaže, da se današnji mogotci Avstrije glede zatiranja koroških Slovencev ne razlikujejo od svojih nacističnih prednikov.

Zdaj se je na Koroškem združila vsa domača in tuja reakcija v borbi proti naprednemu gibanju koroških Slovencev. Domači odpadniki, ljudska in socialistična stranka, bivši nacisti in bela garda skušajo s skupnimi akcijami proti nam razbiti našo enotnost in našo kompaktnost. Pridružilo se jim je tudi pokrajinsko vodstvo Komunistične partije za Koroško. Prizadevali so si pridobiti komuniste slovenske narodnosti za svojo škodljivo klevetniško gonjo proti novi Jugoslaviji. Začeli so borbo proti vodilnim slovenskim komunistom, da bi razbili enotnost koroških Slovencev. Na vso to gonjo je odgovorilo ljudstvo Slovenske Koroške jasno in odločno: Trdno smo prepričani, da je Jugoslavija na pravi poti, mi trdno zaupamo jugoslovanskim narodom in maršalu Titu.

Odločna volja vseh nas koroških Slovencev je, da združeni v Osvobodilni fronti za Slovensko Koroško nadaljujemo borbo, ker vodi nas vse samo ena misel: živeti hočemo v svobodni domovini, v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.«

Kitajska revolucija bo strla imperialistično verigo na Vzhodu

Peking, 15. aprila. Agencija Nova Kitajska poroča: Član CK KP Kitajske Jen Pi Sin je imel v sredo na prvem kongresu nove demokratične mladinske lige referat, v katerem je analiziral dosedanji položaj na Kitajskem in poudaril naloge ter smer kitajskega mladinskega gibanja.

Glavni dogodek sedanjega položaja je, je izjavil Jen Pi Sin, popoln poraz Kuomintanga. V dveh letih in devetih mesecih vojne je uničila narodno-osvobodilna armada Kitajske 4,9 milijona Kuomintangovih vojakov, tako da ima Kuomintang 1,1 milijona borcev in nekaj desetin tisoč rezervistov. Nasprotno pa šteje narodno-osvobodilna armada Kitajske trenutno nad tri milijone vojakov. Osvobojeno ozemlje obsega 2 milijona 601.000 kvadratnih kilometrov z več ko 200 milijoni prebivalcev. Agrarno reformo so že v celoti izvedli na ozemlju, kjer prebiva nad 100 milijonov prebivalcev. Veleposestniki, kot družbeni razred, so popolnoma izločeni.

Nato je Jen Pi Sin izjavil, da je Kuomintang popolnoma izoliran od ljudstva in poražen in da ne more nikakršna pomoč ameriških imperialistov preprečiti njegovega popolnega zloma.

Pri tem je zatrdil, da zahteva kitajsko ljudstvo popolno uničenje ostankov Kuomintangovih vojaških sil in upravnega aparata, da bi dosegli popolno narodno zmago. To zmago je mogoče doseči bodisi z vojno, bodisi z miroljubno rešitvijo. Pozdravljamo ta drug način, je rekel Jen Pi Sin, toda pripravljeni smo zmagati tudi z borbo.

Nato je spomnil Jen Pi Sin na besede Mao Ce Tunga, ki je rekel, da uničenje imperializma, fevdalizma, birokratskega kapitala in Kuomintangove uprave ne bo popolnoma rešilo vprašanje kitajske neodvisnosti in suverenosti ampak da bo to do konca rešeno tedaj, ko se bo spremenila Kitajska iz primitivne kmetijske države v napredno industrijsko, gospodarsko neodvisno od tujine.

V tej zvezi je Jen Pi Sin dejal, da mora napeti ljudstvo vse sile, da bo v teku treh do petih let popolnoma obnovljena industrija in da bi se njen delež v gospodarstvu, ki znaša sedaj 10 odstotkov, povečal na 30 do 40 odstotkov v desetih do petnajstih letih.

Nato se je Jen Pi Sin dotaknil mednarodnega položaja in izjavil, da je demokratična fronta, s Sovjetsko zvezo na čelu, vsak dan močnejša in da so težave protidemokratičnega tabora z ZDA na čelu vsak dan večje.

Izjavil je, da bo kitajska revolucija raztrgala imperialistično verigo na Vzhodu in da se pod vplivom ter revolucije več sto milijonov ljudi v Jugovzhodni Aziji sedaj junaško bori za svobodo.

Likvidacija nacionalne industrije v Italiji

Rim 16. aprila (Tanjug). Italijanska vlada je objavila dekret, s katerim ustavlja sleherno podporo vsem tovarnam in podjetjem strojne industrije, ki so podrejene državni finančni skupini »IM«. S tem dekretom je ogroženih več kot 100.000 delavcev, ki bodo s 1. majem izgubili delo in zaslužek.

Kakor je znano, je bila državna finančna skupina »IM« ustanovljena leta 1947 za obnovo italijanske strojne industrije. Ker pa temelji vsa vladna gospodarska politika na favoriziranju Marshallovega načrta v Italiji, je bila italijanska vlada primorana, da na podlagi obveznosti, ki jih je prevzela z Marshallovo »pomočjo«, enostavno razglasi razna svoja podjetja za »nerentabilna«. S tem so bila hkrati vpisana ta podjetja v seznam »Podjetij za likvidacijo«, s čimer bodo zavarovani ameriški interesi ter povečani profiti ameriških marshallizatorjev.

Italijanski napredni tisk opozarja, da so bila podjetja skupine »IM« edina resna konkurenca velikim ameriško-italijanskim tvrdkam, ter da se je za njihovo likvidacijo zavzel celo predsednik italijanske vlade De Gasperi, ki je imel pred sprejetjem tega dekreta več sestankov, s predstavniki družb »Fiat«, »Pirelli«, »Ansaldo« ter drugih velikih podjetij.

Medtem ko pripravljajo likvidacijo nacionalne industrije, prihajajo iz raznih krajev Italije vesti o preganjanju in aretacijah delavskih in sindikalnih voditeljev.

V Firenci so aretirali tajnika delavske zbornice Pessija. Oblasti so zamolčale vzrok aretacije. V mestu Vercelli so aretirali karabinjerji 11 bivših italijanskih partizanov s tajnikom krajevne organizacije partizanske zveze na čelu. Vse aretirance obtožujejo zaradi »akcij«, ki so jih zagrešili proti oblastem leta 1944 na ozemlju, ki je bilo pod nemško okupacijo. Zaradi vojaških akcij protifašističnih enot v minuli vojni so izročili sodišču v Arezzu 6 italijanskih partizanov s tajnikom krajevnih organizacij Komunistične partije in delavskih sindikatov na čelu.

Partizani v tržaških zaporih so obsojeni na skupno 149 let zapora

Trst, 16. aprila (Tanjug). Samo v zadnjem mesecu so v Trstu obsodili sedem bivših partizanov na skupno 32 let in 5 mesecev in enega na dosmrtno ječo. V tržaških zaporih se že dalj časa nahajajo obsojeni partizani iz Občin, Lokev in Furlanije, ki morajo skupno prestati 149 let zapora. Policija pa je v zadnjih tednih aretirala okoli 20 bivših partizanov in članov Narodne zaščite, ki jih dolže kaznivih dejanj proti fašističnim zločincem. Vsi fašisti pa, ki so bili obsojeni od tržaškega izrednega porotnega sodišča, so bili amnestirani.

Zveza partizanov Tržaškega ozemlja je protestirala pri generalu Gaitherju zaradi stalnih obsodb bivših partizanov in zahtevala, da se vse te krivične obsodbe razveljavijo in aretirani tovariši izpustijo na svobodo.

PO ŠIRNEM SVETU

Belgija je povečala izdatke za vojaštvo za milijardo frankov

Bruselj, 16. aprila (TASS). Kakor poroča »Belgique Libre«, je belgijska vlada odločila, da bo v zvezi s priključitvijo Belgije k atlantskemu paktu povečala izdatke za vojaštvo za čas od 30. julija 1949 do 30. julija 1950 za milijardo belgijskih frankov.

Obnova železniških prog v osvobojeni Kitajski

Peking, 15. aprila. Na osvobojenem ozemlju so popravljene železniške proge v dolžini 1800 km. Te proge povezujejo Mandžurijo, Severno Kitajsko in Centralno ravnino. Vlaki sedaj lahko vozijo iz vsakega mesta Mandžurije do Santunga, glavnega mesta Cinan in Pengpua, 120 milj severno od Nankinga.

Letos so izdali nov načrt za obnovitev več ko 2700 km proge v okrožjih južno od Kitajskega zidu.

Položaj v Južni Koreji

Oborožena borba v Južni Koreji se čedalje bolj širi. Partizanske akcije so skoraj na vsem ozemlju Južne Koreje. V osvobojenih pokrajinah so ustanovili ljudske odbore in izvedli agrarno reformo. V pokrajinah, ki so pod nadzorstvom lutkovne Sin Man Rijive »vlade«, živi ljudstvo v izredno težkih razmerah. 96,6 odstotkov kmetov ima le 37 odstotkov orne zemlje, medtem ko je vsa ostala zemlja v rokah veleposestnikov. Razen tega je večina oseb brez zemlje prisiljena vzeti veleposestniško zemljo v zakup in dajati lastnikom 50 do 70 odstotkov pridelka. Položaj ljudstva Južne Koreje se bo še bolj poslabšal po proračunu za leto 1949, ki ga je te dni objavila lutkovna »vlada«. Proračunski izdatki znašajo več ko 58 milijard jenov. Od tega bodo izdali okoli 30 milijard v vojaške namene.

*

Washington. — AFP poroča, da se je stavka tipografskih delavcev v Washingtonu, zaradi katere je mesto ostalo več dni brez listov, končala z zmago tipografov. Delodajalci so ugodili zahtevam stavkajočih po zvišanju plač in zmanjšanju delovnega časa.

Stavka osebja pariških bolnišnic

Pariz, 14. aprila (Tanjug). Osebje vseh pariških bolnišnic je stopilo v 48 uro stavko, da protestirajo proti temu, ker vlada še vedno ni izvedla obljubljene kategorizacije sanitetnega osebja.

60.000 brezposelnih v Videmski pokrajini

Trst, 16. aprila (Tanjug). Senator Videmske pokrajine Tiziano Tessitori je v rimskem senatu govoril o težkem gospodarskem položaju v Videmski in Goriški pokrajini ter prikazal, da je danes v Furlaniji 60.000 brezposelnih. Samo v gorskem predelu Videmske pokrajine je 17 odstotkov družinskih hraniteljev brez dela. Za rešitev tega vprašanja je zahteval, da se razčistijo predvsem odnosi z Jugoslavijo in Avstrijo, kar bo mnogo pripomoglo k izboljšanju gospodarskega položaja v obeh pokrajinah. Poudaril je, da so bile evropske vzhodne dežele glavni vir delovnih ljudi iz obeh pokrajin, kjer se je dve tretjini tega prebivalstva izseljevalo na sezonska dela, ter zahteva rešitev tega vprašanja.

IVAN CANKAR:

DOMOVINA

Jan se je vrnil od shoda ves izmučen in hudo bolan. Vaclava in Františka še ni bilo doma; zamudila sta se v krčmi.

Stanovali so skupaj v tesni izbi; pohištva ni bilo; miza in en sam stol; Jan je ležal v postelji, ker je bil bolan. Vaclav in František sta ležala na tleh. V drugi, večji izbi je stanovalo dvoje družin; tudi tam so spali večinoma na tleh; veliko otrok je bilo.

Jan je legel oblečen na posteljo; vroče mu je bilo, tiščal je robec na usta, ker ga je dušilo v prsih in je pričakoval krvi.

Ko se je vračal od shoda razgret in kakor v omotici, se je nenadoma domislil besede, ki jo je slišal tam. Govornik je govoril nemško, zato se je zdela Janu tista beseda toliko strašnejša, ker mu je bila napol tuja. »Vaterlandsloses Gesindel!« Takrat ga je spreletelo, toda govornik je govoril dalje, Jan je poslušal natanko, da bi razumel, in je pozabil na besedo. Ko se je vračal, se je spomnil nanjo, in spomnil se je nanjo, ko je ležal oblečen na postelji in tiščal robec na usta.

»Co je to, Vaterlandsloses Gesindel? Jaz jo imam, domovino, jaz Ivan Vymlatil...«

Videl je govornika, ki je stal na odru rdeč in vroč, upognjen s stisnjenimi pestmi. Tudi tiste ljudi je videl, ki so stali ramo ob rami, da bi protestirali proti psovki, ki jim jo je bil vrgel nekdo v obraz: »Vaterlandsloses Gesindel!« Kdo je bil izpregovoril tisto čudno psovko, ni vedel Jan. Nekateri izmed ljudi so se smejali, drugi so kričali »pfui« in »hanba«, mnogo jih je tudi bilo, ki so se dolgočasili. Dvorana je bila zelo prostorna, toda slabo razsvetljena in strop je bil nizek; nobenega okna ni bilo in vzduh je bil vroč in tako gost, da bi ga rezal z nožem. Ramo ob rami so stali; kadar so pritisnile poslednje vrste, so se zazibale glave kakor pod težkim vetrom, Janu je bilo slabo; gledal je v govornika in je slišal njegov glas in vendar mu je bilo treba stati, zakaj sosednje rame so ga tiščale tako krepko, da je visel kakor v kleščah.

Ko je govornik dovršil, se je pririnil František do Jana in je vzdignil roko.

»Nekomu je slabo, prijatelji, dajte prostora!«

Počasi in trudoma so se razmikale vrste.

»Ni mi slabo!« je jecljal Jan; njegov obraz pa je bil bled in curkoma mu je šli pot preko lic.

»Domov pojdi! Čemu pa si prišel sem, če ti je slabo... tudi brez tebe bi opravili!« se je razsrdil František, zgrabil je Jana za plečа ter ga potisnil iz gneče.

Jan je šel omahovaje in na cesti mu je nenadoma udarila v misel tista čudna beseda govornikova. Postal je in se je ozrl. Iz daljave, iz polne dvorane je bučalo; cesta pa je bila prazna in mirna, en sam človek, v dolgo suknjo zavit, je hitel mimo in je izginil. Samotna je bila cesta in neznana; njena tuja, neprijazna samota je legla bolno na Janovo srce. Čutil je vso divjo, pekočo strahoto tiste besede: »Vaterlandsloses Gesindel!« Tako globoko je čutil to strahoto, kakor da je bila beseda naravnost njemu in krohotoma zalučena v obraz: »Ti, Jan Vymlatil, nimaš domovine, najslajše ljubezni ne poznaš!«

»Zakaj mi je to očital? Kaj sem mu storil?« je pomislil Jan, ko je ležal na postelji...

Spranja v durih je ugasnila; poslednji, ki je bdel v veliki izbi, je ugasnil luč in je legel vzdihovaje na posteljo. Jan je slišal tisti vzdih in še pustejša je bila samota v njegovem srcu; tišina v njegovi tesni izbi je bila še temnejša.

Vstal je in je prižgal luč, da bi videl nemirni plamen in da bi morda slišal njegovo tiho prasketanje.

Opolnoči sta prišla Vaclav in František. Prišla sta glasna in vesela, loputaje sta zaprla duri, spotikala sta se ob blazinah, ko sta šla skozi veliko izbo; nekdo je zamrmral s postelje, otrok se je prestrašil in zajokal.

»Kaj še bdiš?« se je začudil František, ko je vstopil v svetlo izbo.

»Škoda olja!« je rekel Vaclav in se je sklonil, da bi upihnil luč.

Jan je iztegnil roko.

»Pusti luč... strah me je, če ni luči...« František se je zasmejal.

»Naj gori, če te je strah bele žene!« Vaclav je mrmral in se je slačil.

»Ne jezi se, Vaclave!« ga je tolažil František. »Če ti luč blešči, se obrni k steni; in pomisli tudi v svojo tolažbo, da spe ljudje z odprtimi očmi!«

Tudi František se je slekel in je legel na blazino, ki je bila položena na tla tik pred Janovo posteljo.

»Vaclav je še na boljšem!« je premišljeval František naglas, ko se je odeval s svojo suknjo. »On leži v senci, meni pa sije v obraz, naj se obrnem kamorkoli!«

»Pa ugasni!« je odgovoril Jan.

»Kaj bi ugašal, če te je strah bele žene! Kadar boš zaspal, bom že ugasnil... Kako pa se ti je zdelo na shodu?«

»Lepo je bilo!« je odgovoril Jan tiho in skoro zlovoljno; zakaj v plamenu, ki je tiho prasketaje trepetal pred njim, je bila z rdečimi črkami zapisana govornikova beseda.

»Dobro je govoril! Hudo jih je dal!« se je oglasil Vaclav iz sence.

»Ti ne veš nič, če je dobro govoril in če jih je dal!« ga je moško zavrnil František. »Hanba si klical in še besede nisi razumel!!«

»Ampak videl sem!«

»Godcu je ploskal gluhec! Naključje pa mu je bilo milostno in po pravici je ploskal... Kaj se ti ne zdi čudno, Jan, kadar slišiš besedo domovina? Kaj si misliš takrat, kam misliš?«

»Na Moravo mislim, na zeleno!«

František se je okrenil na blazini in je pogledal Janu v sivi, od bolezni izglojeni obraz.

»S takim glasom si to rekel in s takim obrazom, kadar si govoril o smrti...«

»Na Moravo sem mislil, na zeleno, in na smrt...«

»Otrok si v vseh rečeh, Jan; dobre besede si potreben in palice. Ali veš, kaj naj mislim jaz, kadar slišim besedo domovina? Na tisto mislim, s kakšno radostjo sem pobegnil očmu, ki me je klestil za kosilo z brezovko, za večerjo pa z drenovačo!«

»Široki svet je dom proletarca!« je zamrmral izza duri Vaclav, zaspan in že na pol dremajoč.

Jan je molčal.

»Na tisto mislim!« je govoril František dalje, bolj zamišljen in s tišjim glasom. »Toda glej, kakšna čudna želja me obide časih: rad bi videl še kdaj tisto hišo, celo očma bi videl rad in tudi brezovko in drenovačo... Ne da bi se jokal po tistih rečeh, tudi tam bi ne ostal, ker mi je boljše tukaj... ampak prišel bi rad, takole v nedeljo, prinesel očmu tobaka, sestri židano ruto, pretepel bi se malo v krčmi s fanti in bi takoj spet šel... Tako, glej, bi storil rad!...«

Jan se je vzdignil v postelji, oprl je komolec ob blazino in je naslonil lice ob dlan.

»Zakaj bi tako storil? Še to mi povej!«

»Zakaj?« se je začudil František. »Saj sem rekel, da si otrok! Še prašal boš, zakaj se vrti zemlja okoli sonca. Zato pač!«

Jan je strmel nanj s steklenimi, jetičnimi očmi.

»Zato bi rad šel, glej, František, ker je v tvojem srcu domotožje, ki nikoli ne ugasne...«

»Toliko je gotovo, da se obesil ne bom zaradi tega domotožja!« se je nasmejal František veselo, Jan pa je vztrepetal.

»Ne bi se obesil, praviš, ne zaradi domotožja?«

František je strnil obrvi, vzdignil se je na blazini.

»Kako si vprašal, Jan? Zdi se mi, da si hudo bolan nocoj. Lezi, odej se in daj, da upihnem luč. Ne misli nič neumnih misli, zaspi takoj; tudi jaz bom zaspal..«

»Glej, František, jaz bi se obesil zaradi domotožja...«

»Obesi se, Jan, zaradi norosti!«

»Še nocoj se napotim; še to noč pojdem...«

»Kam?«

»V Moravo zeleno... tisti travnik bom videl še enkrat in tisto polje. Tudi Anko bom videl in židano ruto ji bom prinesel...«

František je legel in se je odel tesneje.

»Pojdi zbogom, kamor te je volja, ali na desno, ali na levo, ali v zeleno Moravo, ali v sveto Rusijo; samo mene pusti pri miru, kajti rad bi spal!«

In František se je obrnil v steno in je zatisnil oči.

Jan je vstal. Šel je v kot, kjer je imel v lesenem kovčegu spravljeno svoje perilo; povezal je vse svoje stvari v neveliko culo, potisnil si je klobuk na čelo in je stopil proti durim.

František je planil kakor iz sanj in je stal z enim korakom pred njim.

»Nikamor ne pojdeš!«

Tudi Vaclav se je vzdramil.

»Co je Františku?«

»Kaj je? Norec je med nama! Ti si spal, Jan pa je znorel in zdaj nori!«

»Nič nisem znorel!« je odgovarjal Jan mirno. »Pusti me, František, da grem! Če nečeš, da grem nocoj, pojdem jutri, takoj ko odideš na delo... Ne sili me; nisi moj oče, tudi ne moj jerob!«

»Prav ima!« je zazehal Vaclav. »Res nisi njegov oče in tudi jerob njegov ne. Še toži te lahko, če mu zastavljaš duri!«

»Samo to mi povej,« je kričal František razključen, »povej mi le to, za Krista, kam misliš!«

»Povedal sem ti: v domovino!«

»Nocoj?«

»Nič pozneje, zakaj... poglej me v lice!«

František mu je pogledal v obraz in je takoj obrnil v stran pogled.

»Hudo si bolan, ne hodi na pot... tak ne hodi na pot!«

»Ker sem bolan, moram na pot, ne smem se muditi ne ure ne, da ne pridem prepozno... Ko je rekel tisto besedo, me je zabolelo v srcu in me je poklicalo...«

»Kdo? Katero besedo?«

»Vaterlandsloses Gesindel...«

(Nadaljevanje na 4. strani)

Poslednji napor

Že spet na levo. Nazaj v isti smeri. Prekleta švabska golazen! je dejal sprednji, ki je prinesel povelje. Vsi v koloni so šepetaje prenašali povelje. Nejevoljni in izmučeni so besno preklinjali XIV. SS-divizijo, ki nam je zaprla pot.

Že četrtič smo dosegli cesto, se ustavili za nekaj minut in sprejeli staro, poznano povelje: Obrni levo in nazaj v isti smeri! Te besede so bile hujše od švabskega ognja. Spoznali smo, da se ni mogoče prebiti čez cesto. Edini izhod je bila pot nazaj, na Menino planino. Ne motim se, če rečem, da so jo vsi borci Šlandrove in Zidanškove brigade tisočkrat pretekli. Ne lažem, če rečem, da so prav Menino planino borci neizmerno ljubili. Menina planina, kako živo si nam ostala v spominu! V tvoje varstvo smo izročili nešteto naših najboljših sinov in hčera. Nihče ne ve, kje ležijo, le ponosni vrhovi tvojih temnih smrek čujejo nad njimi, pojoč jim najlepšo pesem — pesem osvobojene domovine.

»Naprej in najstrožja tišina!« Ponovno povelje. Sprejeli in prenesli smo ga pritajeno šepetaje skozi zobe. Položaj je bil brezupen. V desetmetrski razdalji so po vsej Tuhinski cesti goreli ognji, to so bile švabske straže in zasede. Ena švabska zaseda nas je celo opazila. Nekaj metrov nad nami so udarjale krogle v drevesa ter klestile na zemljo sesekane veje. Prihulili smo se k zemlji in brez izgub prešli iz ognja. Odgovarjali z ognjem nismo. Z municijo smo morali šteditи. Sleherni je preštel naboje, le na povelje komandanta operativnega štaba se je smelo streljati. V ofenzivi je Šlandrovo in XI. brigado vodil operativni štab. Komandant je bil silen, neustrašen; za pasom je vedno nosil parabelo. Poznali so ga ne samo borci obeh brigad, temveč vsa Slovenija, saj je bil borec od leta 1941. Poznali smo ga in se začudili, da je ukazal povelje za umik. Bilo nam je jasno, da je položaj resen.

Priključi in počitek. Vsak je pospešil korak, potem, ko je predal povelje naslednjemu. To ni pomenilo le počitek, temveč tudi, kar je glavno, da smo izven nevarnosti. Ne posedli, ampak popadali smo na tla. Prvi sončni žarki so nas prijetno omamljali. Kar zaspali bi, ali nismo smeli. Prehodili smo šele pol poti. Težavnejši del do vrha je bil še pred nami. Čim bolj smo se dvigali, tem več je bilo snega, ki smo ga sovražili vsi.

Naprej! Zoprno! Utrujene noge so se nam počasi, le iztežka pomikale naprej. Že teden dni smo hodili vsako noč in vsak dan. Za vsako ceno smo se hoteli prebiti iz obroča, ki sta ga okrog nas strnjevali dve švabski diviziji. Odprte borbe nismo mogli sprejeti, ker ni bilo municije. In to je bilo najstrašnejše.

»No, kako gre fantje?«, se je oglasil nekdo za mojim hrbtom. Bil je vedno nasmejani polit-delegat Pankrat. »Še par metrov pa smo na vrhu. Kaj bi, saj imamo še prve noge. Ampak, fantje, kosilo pa bo danes, kosilo. Intendanci je uspelo iz zasedene vasi odpeljati mlado teličko. Roman pravi, da mu je žal, ker ni smel v hišo, kjer je pijani švaba leno vlekel harmoniko.« Vse nam je hotel hkrati povedati. Pa je tudi uspel. Mi smo se razgibali in pričel se je živahen razgovor o dobrem kosilu. »Le vztrajno, saj danes bo dobil vsak dobršen kos in pol«, je še dejal in se oddaljil. Šel je ob koloni, dramil in vlival ljudem novega življenja. Še nekaj besed, in razgovor je zamrl. Čuli so se le skoraj enakomerni udarci čevljev ob kamenje. In vsak udarec je izzvenel neslišno pesem: »O, Menina planina, Menina planina!«

Kar vsrkavali smo vonj iz kotlov. Kuhali so kuharji. To je bil za nas praznik. Saj že dolgo niso kuhali. Ne bomo zapustili položaja za nobeno ceno, so se pogovarjali vsi, ko smo prišli do vrha in zavzeli položaje v obliki polmeseca. SS-ovci pa tega niso upoštevali, cenili so samo naše glave. V Motniku so imeli pripravljenih za nas 30 kamionov, na katerih pa so odpeljali le svoje ranjence in mrtvece, kakor so nam kasneje povedali vaščani.

Še ena ura ni odbila, ko so nas ruma pijani SS-ovci kot za stavo pričeli obsipati z ognjem. Spogledali smo se. »Zdi se, da kanijo resno«, je dejal Dolf, »škoda, pokvarili so nam kosilo«. »Štedite z municijo«, je naročal komandant operativnega štaba Franta komandantu Šlandrove brigade Štefanu. Sam je izvlekel parabelo in odšel na položaje. Borba je postajala vse ostrejša. Krog se je zoževal. Iz Tuhinske doline so švabi odprli na nas topovski ogenj. 24 topov nam je neprenehoma pošiljalo ognjene pozdrave, na vso srečo pol kilometra za našimi hrbti. Grmelo in bobnelo je. Švabi niso prenehali niti za minuto. Rafal za rafalom, mina za mino — ognjena toča, in vse to na nas! Toda Šlandrova in Zidanškova brigada sta si ta zadnji dan ofenzive — 15. marec 1945 — to strašno borbo, zapisali v knjigo borbenih spominov na prvo mesto. Grmenje nas je skoraj oglušilo. Slišati je bilo le topove, regljanje strojnic in mitraljezov, eksplozije min in vriskanje, vzklikanje, petje in psovke na račun podivjanih švabov.

Strašni trenutki. Težkega orožja, razen ene same italijanske strojnice — brede, nismo imeli. Mitraljezec, ki je ležal ob njej, je meril točno. Padale so strnjene vrste SS-ovcev, ki so vzravnani jurišali na naše položaje. Potem je padla sovražna mina. Naša breda je umolknila. Mitraljezec ob njej je obležal mrtev. Tudi SS-ovci so padali, toda bilo jih je kakor mravelj. Novi in novi so vstajali izza mrtvih ter rinili naprej. Zgrešiti skoraj nisi mogel. Samo da bi bilo več municije.

Že se je spuščal mrak. Strojnice so še vedno regljale. Komisar operativnega štaba Vojtek in Franta sta izdelala strateški načrt. »Ceste so prazne, ker so vso silo skoncentrirali tod. Izvleči so moramo iz obroča.« je pojasnjeval Vojtek. »Štedite z municijo, ranjence na nosila, prevrnite hrano v sneg, pripravite radiostanico za pohod, poznavalci terena naprej«, je v eni sapi poveljeval Franta.

Neslišno smo se pripravljali za pohod in zagazili sneg v celo. Mučno! Za seboj smo puščali krvavo sled ranjencev. Kri najboljših slovenskih sinov je napojila tla Menine planine. Toda uspeli smo. Ponoči smo preslepili Švabe. Brez strela smo šli skozi neštete zasede, preko ceste in vode — mokri, lačni in prezebli. To je bil naš poslednji veliki napor v propadli poslednji švabski ofenzivi, ki ji je za petami sledil dokončni sovražnikov poraz. Dnevi zmage so bili blizu.

Valči Skrinarjeva

IVAN CANKAR:

DOMOVINA

»Kaj tebe briga ta beseda? Koga zadeva? Saj smo dobro odgovorili, naglas smo povedali... kaj je treba tebi še posebej odgovarjati? Če je bilo odgovora nam dovolj, ga bodi še tebi!«

»Ne tisto, ne mislim odgovarjati...«

»Kaj torej misliš!«

»Poklicalo me je, v srcu me je zabolelo...«

Vaclav, ki je ležal pred durmi, se je vzdignil in je odmaknil blazino.

»Pusti ga... in pihni luč! Rad bi že spal nocoj!«

František je pogledal Janu srepo v oči, nato mu je stisnil desnico z obema rokama.

»Tudi jaz sem ti povedal, da bi rad prinesel sestri židano ruto in da bi celo očma rad pozdravil... Bolan si, ne držal bi te Bog, kako bi jaz? Zbogom hodi in ne zameri, če je bilo kdaj kaj med nama!«

Jan je stisnil roko Františku in Vaclavu, tiho je odprl duri in tiho je šel skozi veliko izbo, da bi nikogar ne vzdramil. Ko je stopil na ulico, mu je puhnila v lice mrzla noč.

Brez konca so se križale ulice, vse črne in tihe; Jan je bil kmalu truden, sopel je naporno in težke so mu bile noge. Ko je začutil svojo utrujenost in ko je videl, da mestu ni konca, se je prestrašil. Pri sebi je bil preračunil, da je do doma tri dni hoda, če bi stopal zmerno in počival po potrebi. Takrat, pred mnogimi leti, ko se je poslovil od doma ter se napotil v mesto, je romal dva dni: takrat je stopal z dolgimi koraki, mlado kri v žilah, v srcu upanje; prehiteval je tovorne vozove, meril se je z železniškimi vlaki, kadar je ugledal ravno progo ob cesti, če ga je povabil prijazen kmet, ki je peljal ponoči zelenjavo v mesto, da bi dospel zarano, se je Jan nasmejal in je rekel, da se mu smilijo konji... Zdaj ni bilo več upanja v srcu, v splahnelih žilah se je pretakala lena kri. Na to je bil pozabil Jan, ko je računil.

»Zdaj se ne bom smejal, ne bodo se mi nič smilili konji!« je pomislil.

Iz tihe noči se je oglasil smeh, v temo je zasvetila luč.

Jan, ki je bil truden, je stopil v žganjarnico. Dvoje gostov je bilo tam, obadva sta bila že pijana, Jan je stopil v temnejši kot, naročil je žganje in sedel. Komaj je izpraznil drobni kozarec, se mu je razlila po životu prijetna toplota in veselejše je bilo njegovo srce.

»Ker sem ležal doma, ker se nisem ganil, zato so bile tako žalostne in potrte moje misli, zato sem čakal smrti, kakor čaka otrok palice, namesto da bi pobegnil!«

Naročil si je še drugo čašico, nato še tretjo.

V svetli procesiji je šla mladost mimo njegovih oči. Sladak spomin oblije s prečudno lučjo vso žalost in vse trpljenje, in žalost je veselje, trpljenje sladkost.

V bleščečo meglo se širijo travniki, pod svetlim nebom sanja polje, veter ga boža z rahlo dlanjo. Tiho, kakor speč otrok, sope ravan, v sončni megli, na obzorju, nizki sinji holmi... Preko ravni se beli pot, po poti gre Anka. Petnajst let ji je bilo, zdaj ji bo pač že dvajset let; zmirom je še tak otroški njen rjavi obraz, še zmirom so tako vesele in nedolžne njene temne oči, narahlo je upognjena glava, na ustnicah tih smehljaj, kakor roža je Anka sredi polja, kakor mak, zakaj pisano rdeča je njena ruta in žito je tako visoko in Anka je tako majhna, da sega komaj z glavo čez klasje... Gre Anka, gre in vzklikne nenadoma vsa osupla in prestrašena. »Kaj si ti, Jan, ali je tvoj duh?« In otroška Anka se pokriža. »Nič moj duh, Anka, temveč prišel sem, da vidim z živimi očmi še enkrat to ravan in tebe, predno umrjem...«

Tako je mislil Jan in v čudni sladkosti so se mu zasolzile oči. Ne v mladostni ljubezni do rjave Anke— komaj je poznal Anko, videl je pred davnimi leti v polju, na beli poti, njeno ruto, rdečo — temveč v sladkootožni ljubezni do svojih spominov, v tistem lepem, mehkem in tako trpljenjapolnem čustvu, ki ga je po vrednosti opeval en sam poet: »O domovina, ti si kakor zdravje...«

Krčmar, sam že zaspan, je stopil predenj osoren in umazan.

»Hej, ura je!«

Jan je planil.

»Kaj?« je jecljal in se oziral. »Kje sem?«

»Če ne veš, kje si, boš vsaj vedel, kam sodiš! Hajd!«

Jan je plačal, vzel je svojo culo in je šel.

Opotekal se je nekoliko, ko je stopil na ulico, in glava mu je bila zelo težka, v sencih ga je zelo bolelo.

»Namesto da bi hitel, sem pil!« si je očital. »Misli so hitele, noga se ni ganila!«

Mrzla je bila noč pred jutrom. Nebo, ki je bilo svetlo še opolnoči, je ugašalo, na vzhodu se še ni belilo, niti siva megla, ki beži pred zoro, se ni še prikazala. Svetilke pa so bile vse že ugasnile in v temi, brez diha in glasu, so ležale puste predmestne ulice.

Jan sam se je prestrašil.

»Ne romaj, romar, ob tej uri!«

Opotekel se je in stražnik, ki ga je ugledal, je zaklical za njim:

»Domov, pijanec!«

Hitro se je okrenil Jan in se je zasmejal na glas.

»Saj grem! Domov grem, prijatelj dragi, nikamor drugam!«

Hitel je dalje in se je smejal natihoma, kakor da se mu je bilo pripetilo kaj zelo veselega.

Njegove misli so se čudno zaokrenile; morda je bilo žganje, ki jim je ukazalo drugo pot, morda je bila sladkost domotožja, ki jo je bil užil v prepolni meri.

»Domov, prijatelj dragi, domov! Še predno bo petelin zapel, bom doma! Pa sem rekel, da je daleč moja domovina, da bo potreba tri dni hoda — že ob zori bom tam! Kako bi romal tri dni, ko silijo kolena k tlom, ko sili srce v mir in glava v sanje?«

Z naglimi koraki je prišel mimo človek, ki je bil precej spodobno oblečen in ki se je narahlo zibal. Jan ga je ustavil.

»Oprostite — jaz se vračam domov!«

»Kaj pa to mene briga?« se je razsrdil človek.

»Ampak moj dom je zelo zanimiv!« je govoril Jan dalje in je držal človeka za suknjo. »Zelo zanimiv je moj dom in kakor sem uljuden, ne bi vas rad vabil seboj. Zakaj tam človek ne večerja, temveč je večerja sam!«

»Lahko noč!« je izpregovoril hitro neznanec in se je dotaknil klobuka.

Jan ga je zgrabil še za roko.

»Stojte samo za trenutek! Ali res mislite, da je res kje na svetu zelena Morava, da je kje na svetu tisto visoko polje, da gre skozi polje rjava Anka? Vse to, dragi gospod, je izmišljotina, vse to je sanje... Sanje so vse to, otročje in neumne sanje. Zakaj mi vsi, kolikor nas je, smo Vaterlandsloses Gesindel in drugega nič... Da bi le hrepenenja ne bilo...«

Človek se je iztrgal Janu. Hitel je z dolgimi koraki po ulici in je izginil v temo...

Jan je šel dalje; že so se dvigale črne predmestne tvornice pred njim, tam so se širile puste jase, tam v bližini, so že dišali vrtovi, že je pozdravljalo svobodno polje. Jan je šel...

•

Dopoldne, ko je ležal František na kupu peska pred poldozidano hišo, počival od dela in pil vrč piva, je bral v časopisu novico:

»Obesil se je na tepki ob cesarski cesti tridesetletni jetični in brezposelni delavec Jan Vymlatil. Očitno je, da je bil popolnoma pijan, ko se je usmrtil. Bil je znan socialist — taki so!«

František je stisnil glavo v pesti, prevrnil je s kolenom pivo in je zajokal.

OTON ŽUPANČIČ:

Osvoboditeljem

Slišali smo, da na iskrem belcu jaha,
da konja in jezdeca jadrna nese perot,
in kadar nasprotnik se najbolj z zmagami baha,
zahteva skoz vrste njegove svobodno pot.

Deželo svojé si Nemci in Talijani,
razudijo zemljo kakor pobitega vola:
on stoji na Možaklji, in z njim njegovi zbrani,
ni puške ga strah ne prokletega v Begunjah kola.

Gore odpro mu svoje zelene hrame,
on brani pred tujcem njih hoj šumečo rast,
zaseka prehode, preplavi premogove jame,
za razbojnika krščen čuva narodu last.

O brezupno dolgo deževje v jesenski žalostni čas!
In v mesečini po snegu begotni sledovi!
Lisičji lajež in škripajoči mraz,
da pod srhko osreženo dlako treso se volkovi!

O naši sinovi in bratje in očetje!
»Kaj boš, razcapani ušivec z životom pretrganim, bos!«
Tako je mislil Jan in v čudni sladkosti
so se mu zasolzile oči. Ne v mladostni ljubezni do rjave Anke— komaj je poznal Anko, videl je pred davnimi leti v polju, na beli poti, njeno ruto, rdečo — temveč v sladkootožni ljubezni do svojih spominov, v tistem lepem, mehkem in tako trpljenjapolnem čustvu, ki ga je po vrednosti opeval en sam poet: »O domovina, ti si kakor zdravje...«

kanalja kriči. On izpelje jih v mladoletje,
njegova vera vsem zoprnostim je kos.

Zavzame otoke, primorje, Trst in Gorico,
čvrsto mejnike stare v tla zagozdi,
v Ljubljano prinese na zlati vagi pravico,
zasopel še, nepočit na sever odhiti.

Razločene brate v eni meji strne,
svobodo zavrženo vnovič ustoliči,
pred nami preprogo bodočnosti razgrne:
planine sijó, razgibani v soncu rajajo griči,

med radostno delo ubrano se petje oglaša,
iz podrtin domovi rasto med gostimi vrti,
plavži buče, živine tare se paša,
pšenica kozolce šibi, kot mački so grozdi na trti.

Glavé so se dvignile, jasno je sleherno lice,
s krvniki ogabnimi boj izbojevan,
na stežaj odpirajo se zatohle temnice,
vesel sprevod se snuje v jutrišnji dan.

Zdaj pa prelij se mi pesem v rahel, prerahel dih,
čez gomile zaplavaj, da komaj zgane se travica pomladanja,
in s tiho solzo orosi spomin vseh njih,
ki duša pod tiho rušo v svobodo jim sanja.

6

PREŽIHOV VORANC:

POŽGANICA

Kri mu je udarila v glavo. Splazil se je k oknu in pokukal skozi špranjo žaluzij. Cesta pred hišo je bila polna ljudstva, ki je pritiskalo proti vratom. Ves bled je zrl na to sovražno pošast. Neizmeren srd se ga je polotil.

Kaj hoče ta sodrga od njega? Zakaj? Kako bi jo pohodil? To so mu storili Žagmajster, Jank. Koliko jih je med množico, ki so mu dolžni, koliko lenuhov, lopovov, koliko ničvrednih bab. Vse bi bilo treba že davno podaviti.

Vrišč pred hišo mu je udušil jezo in obšel ga je strah. Sprevidel je, da ni šala. Če ta sovražna množica vdre, kdo jo bo zajezil?...?

Gnida je bil mož dejanja in odločnosti. Naročil je dekli, naj teče skrivaj na žandarmerijo in zahteva takojšnjo pomoč. Medtem je hotel sam vplivati na množico. Da bi se sam pokazal in jo skušal pomiriti, se mu ni zdelo pametno. Zato je poslal ženo za posredovalko.

Množica je slišala, da se je odprlo okno v gornjem nadstropju, potem se je pokazala Gnidova žena s trudnim, tolstim obrazom:

»Kaj delate, za božjo voljo? Prosim vas!«

Množica se je za hip zganila; Gnidovka ni v javnem življenju kaj prida pomenila in soseska je bila ravnodušna do nje. Zato je cesta malo osupnila. Toda le za hip; takoj je prevladala strast.

»Ha, ha! Kaj delamo! S tvojim starim bi radi govorili!«

»Odprite bajto! Živeža ven!«

S poslednjim naporom je prestrašena žena zaklicala:

»Gospod je bolan, v mrzlici leži. Zaprli smo, ker nimamo nič, magazini so prazni, verjemite mi!«

»Magazini prazni... Gospod leži... ha, ha!« je oponašala cesta.

»Odprite!«

»Bog vam pamet posodi!«

Okno se je hrupno zaprlo.

Cesta se je zdaj sumljivo zagnala proti hiši; že so začele bunkati pesti po vratih in nekaj kamnov je zletelo proti oknom.

Takrat so jo mahoma zaustavili klici iz vasi:

»Žandarji gredo...«

Vsa množica pred Gnidovo hišo se je obrnila proti spodnji vasi, odkoder je prihajal nenadni krik.

Res, po cesti je prihajala žandarmerijska posadka, osem mož z nasajenimi bajoneti, na čelu pa komandant Tepan. Z njimi so bili štirje vojaki črnovojniki, ki so stražili ruske vojne ujetnike.

Žandarji že nekaj dni niso hodili na patruljo. Komandant Tepan je dobro vedel, kako nepriljubljeni so v soseski sploh, razen tega se je še posebej zavedal svoje osebne osovraženosti; zato se mu je zdelo bolj pametno, da se umaknejo v kasarno in pripravljeni čakajo nadaljnjih dogodkov. Tepan je bil posebno zasovražen pri Slovencih; bil je odkrit nemčur in je svojo funkcijo še odkrito vezal na oblast lokalnih mogočnežev ter preganjal pristaše slovenske stranke, kjer je le mogel. Prav tako je preganjal tudi pristaše socialno-demokratske stranke, ker je vse skupaj imel za izdajalce domovine.

Ko je videl, kaj se godi po revirju, je najprej neprestano gonil telefon, z rudnikom, s sosednimi postajami, z okrajnim glavarstvom v Velikovcu, z deželnim poveljstvom v Celovcu.

Prvi dan:

»Halo, tu Mežica! Tu Tepan! V revirju razburjenje. Disciplina poka. Sumljivi tipi se shajajo! Kaj naj storim? Pošljite ojačenje!«

Drugi dan:

»Halo, halo! Rudarji so zapustili rove! Kmetje ne dajejo več živil! Na Kvančniku so nadpaznika Onuka smuknili iz jame!... Srbi se očitno sestajajo! Anarhija grozi! Pomoč je nujna!...«

Tretji dan:

»Halo, halo, halo! Tu Mežica! Delavske bande pritiskajo v vas! Zmeraj več jih je! Vsi Srbi so pri Žagmajstru! Dezerterji hodijo s puškami okoli! Danes se je pojavil Repežev Rok... Hujskači hujskajo! Pošljite takoj pomoč!«

Toda njegovo moledovanje je bilo brezuspešno; prvi dan je dobil še zvezo z vsemi uradi.

»Potrpljenje, vse se bo uredilo. Vplivajte pomirjevalno. Pomoč pride!«

Drugi dan skoraj ni mogel več priklicati uradov. Iz sosednih industrijskih krajev so mu odgovarjali prestrašeni glasovi:

»Pomoč od nas? Ha, ha!... Pri nas je še huje! Imamo zvezane roke, ne vemo, kaj bo jutri!«

Celovec in Velikovec sta mu dajala nedoločne odgovore.

Tretji dan se mu je zarežal glas iz Prevalj:

»Mi smo vsi v bajti. Tu se bomo branili! To svetujemo tudi tebi...«

Iz Velikovca je po neprestanem klicanju dobil kratek odgovor:

»Vzdržujte red, kakor morete. Mogoče pošljemo pomoč; obrnite se v farož, na lokalne činitelje, na Slovence... Ne gre drugače! Potrebno je ohraniti red...«

Razgovor s Celovcem pa mu je zmešal še tisto malo pameti, ki jo je ohranil.

(Dalje)

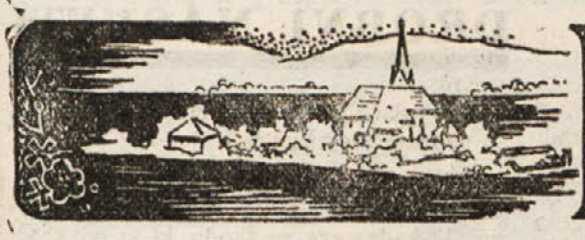

Po naši zemlji

Mače

Kdo že ni slišal pripovedovati o Mačah ali vsaj o mačeški planini. Prepričan sem pa, da si je napravil v duhu marsikdo od nas o tem lepem, znanem slovenskem kraju povsem napačno sliko. Niso to kake bregovite rovte, ni to kako samotno naselje gorskih kmetij, marveč je to dolgo, več ali manj ravno, le tu in tam lahno valovito zeleno polje, ki se razteza od bistriške kapelice mnogo kilometrov proti zapadu. Skromne bele gorske kmetije, posamezna mogočna, razkošna gospodarstva, skrita v celih gozdovih že starejšega in ne preveč skrbno oskrbovanega sadnega drevja, ker ni delovnih moči, in celo lične gospodarskim vilam podobne hišice krasijo mačeško valovito ravan. In vse, za toplejše dolinske lege značilne poljske rastline kot koruza in strniščna ajda uspevajo tu. Toda vse ugodne naravne pridelovalne prilike spričo današnjih socialnih narodno-gospodarskih razmer Mačanu malo koristijo. Poljedelstvo se mora spričo pomanjkanja delovnih moči, ki jih tukajšnji kmet že ne more več plačevati, umikati spet traviščam in pašnikom. Toda tudi hlevi so se vsled poslabšanja gospodarskih razmer izpraznili do polovice. Kjer so nekoč redili nad 20 glav živine, je imajo danes malo nad 10. Za oskrbovanje živine, obdelavo potrebnega polja je malokje na razpolago, z gospodarjem in gospodinjo vred, več kot tri ljudi. Vsa tehnizacija zadnjih let Mačam ni dosti koristila. Vsled pomanjkanja delovnih moči in vsled draginje se tudi prepotrebni prehod od poljedelskega načina gospodarstva na živinorejsko, ki ga narekuje sedanji gospodarski razvoj, ki se nakazuje, ne more izvršiti tako hitro, kakor bi bilo potrebno. Nič ne pomagajo motorne kosilnice in pumpe ter pločevinaste cevi za gnojako, ko pa ni ljudi, ki bi jim stregli. Čisto pravilno je ugotovil še mlad podjeten posestnik, ki je pet let trdo garal v Ameriki, da edino mehanizacija zamore rešiti kmetijstvo v Evropi, pa bodisi to pri nas ali v ljudskodemokratičnih državah. Razlika je v tem, da v ljudskodemokratičnih državah preobrazbo in potrebno modernizacijo kmetovanja podpira država, dočim je pri nas kmet prepuščen več ali manj sam svoji usodi. Povsem pravilno je ta posestnik opozarjal na zastareli, nekonkurenčni način ročnega ali strojnega dela v našem kmetijstvu in industriji. On sam je zamogel svoječasno streči osmim konjem, s temi delati in vrhutega krmiti še sto svinj. Opozarjal je tudi na preveliko omejkuženje naše živine. Na farmi, na kateri je delal, so spustili konje v jeseni na prosto, kjer so ostali čez zimo pri mrazu 30 stop. C. Vigredi pa so jih spet vlovili in sicer odebeljene. Konji so si poiskali po zimi krmo v velikih kopicah slabo zmlačene slame in na paši med snegom. Tu na Mačah pa, kjer redijo posamezno že žlahtne krave iz vzhodne Tirolske in bike iz tržke okolice, se posamezniki vsled izključne hlevske reje, razven dvomesečne poletne paše na mrzli mačeški planini, bojijo že jetičnih obolenj.

Malokdo mogoče tudi ve, da so razpošiljali pred zadnjo vojno iz Mač lepo v svilo zavito in pravilno pakovano namizno sadje na vse trge Srednje Evrope. Izredno ugodne naravne pridelovalne prilike za sadje dokazujejo tudi veliki nasadi žlahtne kanadske in drugih žlahtnih sort, dokazujejo velike, moderne sadne kleti, kakršne malokje najdemo na Slovenskem Koroškem, in tudi krasen sadjevec, v pravem pomenu besede sadno vino, ki pri nekem posestniku v okusu in aromi povsem sliči pravemu vinu in sicer slabejšemu rizlingu. Pred vojno so za to sadje plačevali tudi Dunajčani navadno prostovoljno nekaj več, kot je bilo sicer določeno. Spričo današnjih gospodarskih razmer, ki ne nudijo za negovanje žlahtnega sadja zadosti delovnih moči, je ta posestnik samo obžaloval, da ni zasadil več hrušk — moštnic, ki bi omogočile cenejšo proizvodnjo sadjevca. Pa ti Mačani znajo tudi sadjevec pripraviti. Obžalovati je samo, da mladim nasadom povzroča voluhar toliko škode. Nobeno zatiranje doslej ni pomagalo.

Spričo vseh neugodnih sedanjih gospodarskih razmer med mačeškimi gospodarji tudi zanimanje za umetna gnojila ni tolikšno kot bi moralo biti. Sicer nek posestnik ne more prehvaliti ugodnega učinka Tomaževe žlindre na ajdo, ki jo je v jeseni dal rži.

Končno pa v tem svojevrstno lepem predelu Roža ni najti samo pliberških deklet kot gospodinje, ampak tudi pliberške metode kmetovanja. Tudi tu nek kmet, kakor je običajno v pliberškem okraju, poudarja, da najraje seje med deteljo pasjo travo, ker ta mnogo boljše prezimi in da tudi boljšo otavo. V tretjem letu pa jo spomladi z deteljo vred podorje kot zeleni gnoj za koruzo, čeprav ga konservativnejši sosedje zaradi tega grajajo, češ da bi bilo bolje, če bi pustil mešanico popasti po kozah. Toda naš napredni gospodar že ve, kaj je bolje.

Zaradi sedanjih gospodarskih težkoč so Mačani že skoraj pozabili na težko dobo zadnje vojne, ko so bile težke partizanske borbe v tem okolišu in ki je zahtevala tudi težke osebne žrtve, predvsem v Primoževi in Bovčanovi družini.

In spet ždijo Mače tiho in ponosno pod zelenim Mačeškim vrhom kot predstraža pred sivo-belim, divje-razklanim skalnatim veličastjem visokega Stola in sosednih belih skalnatih grebenov.

Šmarjeta pri Velikovcu

V Šmarjeti pri Velikovcu je za nadučitelja registriran nacist Franc Andritsch, ki se lahko ponaša z vzgojo šoli odrasle mladine s prav posebnimi uspehi. Leta 1946 je ustanovil pevsko društvo izključno slovensko govoreče mladine. V začetku je izgledalo, da bo to pevsko društvo nepristransko. Toda kmalu se je pokazalo, da so postali vsi mladi ljudje v njegovem pevskem zboru člani BHS-a in so pridno širili listič »Unsere Heimat«. Prirejali so tudi izlete v razne kraje, ki se jih je udeleževal tudi nadučitelj Messner iz Malega Št. Vida, bivši propagandistični govornik nacional-socialistične stranke, in so prepevali nemške pesmi. Pozneje je organiziral plesne večere, tako imenovani »Volkstanz«, na katerega je zahajala ponoči nezavedna slovenska in mladoletna mladina. Posledica je bila, da so se mladi ljudje navadili zapravljati in so imeli nekateri vedno premalo denarja. Zaradi tega so si ga hoteli priskrbeti na ta način, da so vlomili na več krajih, tudi pri Umschadnu v Celovcu, nakradene predmete prodajali in zapili denar. Zato so tri mlade fante zaprli, enega tudi zaradi tega, ker je odpeljal mlado dekle nekega BHS-ovca. Med tem časom so pobili tudi okna pri slovenskem župniku Sablatniku v Šmarjeti in Holmarju v Želinjah, ki so mu tudi namazali na steno »Verräter« zaradi tega, ker opravlja bogoslužje v slovenskem jeziku. To so sadovi vzgoje nacističnih učiteljev med našo mladino.

Želuče

Dolgo se že nismo oglasili v našem listu, danes pa hočemo poročati nekaj, kar nas prav veseli. Veseli smo, da smo spet dobili zvezo z Rožem, ki je bila zaradi zaporne cone dolgo časa ukinjena. Naš brodnik Miha Weber, pd. Branči, si je dal napraviti nov brod, ker so mu prejšnjega razbili med vojno gestapovci. Z novim brodom nas spet prevaža čez Dravo. Letos bomo na podgorjansko nedeljo že mogli v Podgorje, kjer so naši fantje plačevali že od nekdaj svojim dekletom krajčiče. Stara navada je, da dekleta naklonijo ob Veliki noči svojim fantom pogače, jajce in še tobaka in cigarete in zato je moral peljati fant prihodnjo nedeljo svojo izvoljenko v Podgorje v cerkev in nato v gostilno na ples. To svojo staro dolžnost in pravico bodo mogli fantje letos spet opraviti. Vsekakor nam prost prehod čez Dravo tudi drugače koristi in upamo, da bo prišel čas, ko bo prost prehod tudi dalje na jug, v našo svobodno domovino.

Dokler ne bodo tekle naše meje tam, kjer ležijo pokopane naše žrtve

Delegati Zveze vojaških vojnih invalidov Mestnega odbora Ljubljana sporočajo s svoje skupščine, ki je bila dne 3. aprila 1949, vsem invalidom in žrtvam fašističnega nasilja, s katerimi so se skupno borili za osvoboditev Slovenske Koroške, borbene pozdrave in zagotavljajo, da jih bodo še nadalje podpirali v njihovem boju za priključitev k matici Jugoslaviji do končne zmage, dokler ne bodo tekle naše meje tam, kjer ležijo pokopane naše žrtve.

Naznanilo

Slovenska sekcija bivših političnih internirancev in KZ-lerjev naznanja:

Urad za oskrbo žrtev fašizma bo tudi letos, kakor je že prejšnja leta, organiziral počitniško akcijo za tiste, ki so po nacističnih zaporih in kacetih zdravstveno največ utrpeli in so okrevanja najbolj potrebni. Za letos so določene tri skupine po 25 udeležencev in sicer pojde na okrevališče prva skupina 30. maja 1949. Okrevališče bo ob Klopinjskem jezeru v Podjuni.

V prvi vrsti pridejo v poštev posestniki uradnega potrdila po § 4 (Amtsbescheinigung), ki do zdaj še niso bili na kakšnem okrevališču in so na podlagi zdravniškega potrdila okrevanja nujno potrebni. Vpošteva se tudi socialno stanje žrtve.

Pismene vloge s priloženim zdravniškim potrdilom se naj pošljejo najpozneje do 5. maja 1949 Sekretariatu slovenske sekcije političnih internirancev in KZ-lerjev v Celovcu, Salmstrasse 6.

Za čebelarje:

Prodam koncem meseca aprila 25 mladih matic, ali same ali v obliki malih rojčkov (250 gramov teže). Potrebujem nujno nekaj čebelnih panjev, originalnih žnidaršičev. Dam zanje bodisi matice ali prve pomladanske roje.

Stanko Srienc, Žvabek, pošta Pliberk.

POPRAVEK

V dopisu »Od Pliberka do Vogrč« v številki 29 popravljamo neljubo pomoto. V 5. odstavku manjka v stavku: »Krompir ne sprejema fosfornih gnojil...« beseda: lahko. Stavek se mora glasiti: »Krompir ne sprejema **lahko** fosfornih gnojil...«

Nagradna križanka

(Popravek)

V velikonočni številki se nam je pri nagradni križanki vrinila neprijetna napaka, ki jo danes popravljamo.

Pravilno se mora glasiti: **vodoravno: 88 prva žena, 89 oblika glagola »imeti«.**

Ker zaradi napake ni bilo mogoče križanko pravilno rešiti, podaljšujemo rok za vpošiljanje rešitev do 27. aprila t. l.

Uredništvo

SPZ naznanja

Slovensko prosvetno društvo »Bilka« v Bilčovsu vabi na igro »Domen«, ki jo bodo igrali domači igralci dne 24. aprila 1949 ob 14.30 uri pri Adrajcu v Bilčovsu.

Pridite v obilnem številu!

POVEST O BELEM KRUHU

FRANCE SLOKAN

Tako bi ne bili odvisni od vremena, od slabih ali dobrih letin. Saj veš da izdelujemo umetni kavčuk. Če najde rastlina vse surovine, zakaj bi jih ne našel tudi človek! Surovine so tu. Samo predelati jih je treba. Rastlina je nekakšen stroj in izdelek hkrati, sonce je pa motor. V listnem zelenilu so surovine, ki jih rastlina prejema ali sama jemlje iz zemlje in zraka, spreminjaje v to, čemur se pravi »hrana« ali rastlinska stanica. Tam nastajajo ogljikovi vodani, škrob in vse drugo. Vse to vemo. Kako se pa to godi, naj učenjaki vendar že natančno preiščejo. Bral sem, da bi bilo mogoče nekako pobarvati elektrone, namreč tiste sestavne dele atomov, ki odletavajo, ko razbijajo atome. Jaz seveda ne vem, kako se to naredi. Pravijo pa, da bi bilo mogoče opazovati takšne pobarvane elektrone v listnem zelenilu med rastlinskim življenjem. Tako bi zasledovali, kako se blato spreminja v kruh...

Jaz sem usnjar, je povedal naslednji. Nič se ne boj, čeprav creslo ne diši preveč prijetno. Tudi jaz bi se rad pogovoril z učenjakom, zakaj še ni nihče izumil takšne kemikalije, ki bi omogočila, da bi začeli izdelovati večne podplate. Prepojil bi usnje s tistim nečim, da bi se podplat ne odrgnil in da bi nikdar ne strohnel.

O takšnih izumih razmišljam tudi jaz, je pripomnil barvar. Zdaj ko delamo zase in ne za profite kapitalistov, se nam ni treba bati, da bi ostali brez zaslužka, če bi izdelovali neuničljivo tekstilno blago. Pobarval bi ga z nečim...

Tedaj so se pa vrata nenadoma odprla in v obraz nam je puhnil vonj po plesnobi kakor iz kakšne rimske katakombe. Vsa truma se je zganila, zakaj slehernemu človeku se je mudilo — življenje ne čaka. Na pragu je stal človek v beli halji.

Kot asistent našega slavnega in mednarodno priznanega znanstvenega delavca vam ukazujem, da pri priči izginete! Ne motite nas pri delu! Potrebujemo mir! Potrebujemo najmanj sto let popolnega miru in tišine! Pišemo epohalno razpravo: »O dolgosti brad starih Grkov s posebnim ozirom na Homerjev heksameter in na lunine spremembe v zvezi s plimo in oseko v Jonskem morju pred tritisoč leti.«

Zaloputnil je vrata, kakor da jih je zaprl najmanj za sto let. Za trenutek smo okameneli, nakar se je oglasil delavec:

Prav nam je! Zakaj pa iščemo pomočnike v polževi hišici! Oglejmo se za njimi med živimi ljudmi! Med tistimi, ki se ne zapirajo pred nami!

Tudi midva sva nameravala pozdraviti naše pomočnike med živimi ljudmi. Tiste znanstvenike, ki delajo z dijaki v šolah in pri znanstvenih odpravah; v laboratorijih pa tudi v tovarnah; ki rešujejo naloge, kakršne jim nalaga industrija; sodelujejo na kmetijskih znanstvenih postajah; ustvarjajo nove rastlinske vrste in izboljšujejo rastlinske podvrste. Ne čakajo le, da bi jim kdo naložil kakšno nalogo, ampak si jih nalagajo sami. Ne zapirajo se v svoje kabinete, ampak proučujejo življenje okrog sebe ter se zanimajo za razvoj znanosti po svetu, zlasti v Sovjetski zvezi. Ne razbijajo le atomov, temveč tudi praznoverje in nevednost. Zavedajo se, da morajo s svojim delom izboljševati življenje, utirati pot napredku hoditi pred množico ali vsaj z njo, ne pa capljati za življenjem.

4. Tovariš inženir

Ne utegnem! Petletka!

Razumljivo: ne utegne se pogovarjati, ko je že treba delati. Povsod ga potrebujemo: gradi tovarne, elektrarne, odpira rudnike, trasira ceste in železnice, riše na stotine načrtov, računa in računa, da so mu premalo že vsa logaritmična računala in računski stroji. Potrebujemo ga v gozdovih in stavbah, v laboratorijih in železarnah, pa tudi na njivah. Inženir je strokovnjak. To se pravi: graditelj je vsega novega in preurejevalec vsega starega, od strojev do življenja samega.

Inženir seveda ne dela za zaklenjenimi vrati, ampak v velikih risalnicah, med trumami delavcev, med bučnimi stroji, ob mogočnih slapovih naših rek, ki jih bo zagradil, ob rohnečih kompresorjih, ki se zajedajo v živo skalo v predorih in rudniških rovih. Dela povsod, kjer delamo mi, srečaš ga lahko na slehernem stavbišču in delovnem torišču.

Včasih tudi piše, kadar pač utegne. Napiše zanimivo razpravo o železarstvu ali o aluminiju; o naših gozdovih; o izdelovanju plastičnih mas; o novem delovnem načinu; o naši elektrifikaciji ali o čemer koli, kar je v zvezi z našo petletko. Radi beremo vse, kar napiše, ker se moramo učiti in ker nas takšnih stvari lahko naučijo le strokovnjaki. Ko smo v dvomu in ugibljemo ali je tako ali ne, odgovori strokovnjak brez obotavljanja in vse postane jasno. (Dalje.)

Koristi brananja krompirja in koruze

Danes, ko vsak kmet želi imeti na polju čim obilnejši pridelek, da bo tudi kaj izkupička za potrebe gospodarstva, moramo vsekakor upoštevati tudi vse tiste navidezne malenkosti pri obdelovanju, ki so včasih odločilne za višino pridelka v jeseni.

Nedvomno je ena izmed teh navideznih malenkosti tudi spomladansko brananje ozimin, predvsem pa krompirja in koruze.

Če bi samo rekli, da je potrebno, da ozimine spomladi branamo, bi že marsikdo dejal: »Kaj pa še, z brananjem izrujem precej posevka, kakšno škodo pa napravita pri tem še žival in človek«. Če pa postavimo sedaj še vprašanje brananja krompirja in koruze, bo že večina naših bralcev rekla kratko »ne«.

In vendar ni tako. Če si že z brananjem ozimin veliko več koristimo, kot škodujemo, potem je še veliko bolj potrebno, da branamo krompir in koruzo. Zakaj? **Zato ker krompir in koruza kot okopavini potrebujeta vedno rahlo in od plevela čisto zemljo.** Vemo, da na krompirjevih in koruznih njivah plevel prej vzklije, kot krompir in koruza. Če je pa spomlad še mokra in na posajeno njivo lije dež, ki napravi na površju trdo zalito skorjo kot beton, vzklitega krompirja in koruze še ne vidimo. Krompir in koruza, ki sta v zemlji posajena razmeroma zelo globoko, le z veliko težavo prodreta skozi trdo zgornjo plast. Kakšno je potem okopavanje na tako zbiti in s plevelom zarasli njivi, vemo vsi.

Večkratno brananje njiv po saditvi nam bo olajšalo okopavanje. Brez dvoma bo ostala njiva vedno rahla, mladi, na novo vzklili plevel se ne bo mogel razvijati in njivo bomo imeli čisto. Zato pojdimo spomladi večkrat z brano po krompirjevi in koruzni njivi in sicer čim opazimo klice plevela in po vsakem večjem deževanju tako dolgo, dokler ne bomo na njivi že razločevali vrste vzklilega krompirja ali koruze.

Seveda bi bilo napačno, če bi za to brananje vzeli težko brano, kajti ta bi nam vsekakor napravila škodo pri krompirju in koruzi. Po saditvi branamo le z lahko brano, ki ni težja kot 50 kg. Čeprav bi tu in tam poškodovali in polomili kakšno krompirjevo ali koruzino klico, to na splošno ne bo zmanjšalo pridelka. Pridelek pa bo mnogo manjši, če ne branamo in pustimo, da njiva zaraste s plevelom, ki preprede zemljo s koreninami, katerih pozneje ne moremo več zatreti. Zapomnimo si pa še to: Ko krompir in koruza poganjata klice, potrebujeta rahlo zemljo. Če pustimo zemljo takšno kakršna je nastala vsled deževja, potem bo pa pridelek v resnici pičel.

Zato pa brez skrbi v prihodnjih dneh z brano na krompirjevo in koruzino njivo. Ne bo nobenemu žal. — ž — r

Uničujmo francosko travo

Francoska trava, ali francozla ali hudičeva trava, v Rožu tudi slavija imenovana, pravilno slovensko — rogovilček — spada med najnadležnejše plevele, ki so se po naših krajih bohotno razpasli šele v zadnjih treh desetletjih.

Ta plevel lahko zatiramo samo s pravočasnim obdelovanjem zemlje, pravočasno trošnjo apnenega dušika in z zasenčenjem. Najbohotneje se razpase v redkih nasadih okopavin in zelenjadi. Kakor pri vsakem plevelu, je tudi za zatiranje rogovilčka zelo važno, da ga pričnemo zatirati že v dobi prve rasti. Mlade rastlinice so zelo občutljive za odtegnitev vode, zato jih lahko uničimo z brananjem in okopavanjem. Enako vpliva tudi trošnja 300 kg apnenega dušika na ha. Vseeno je, v kateri obliki apneni dušik uporabimo. Pozneje je zatiranje francozle s pletvijo vsled mesnatega steblovja brezuspešno. Izruvano steblovje spet priraste in celo dozori. Ena sama rastlina napravi v letu do 300.000 semen. Zato moramo zelo paziti, da izruvani plevel ne dozori na kompostnem kupu ali v obcestnem jarku. Na njivi, kjer se je razbohotil rogovilček, sejmo nekoliko gosteje žito in krmske rastline. Rogovilček namreč ne prenese močnejšega zasenčenja in pogoste košnje. Pridelovanje detelj je za zatiranje plevela posebno priporočljivo.

Kužno zvrženje krav

(Abortus Bang)

Kužno zvrženje moramo pretežno pripisovati Bangovemu bacilu. Le-ta povzroča po mnenju posameznih raziskovalcev povprečno 65 odstotkov vseh zvrženj, dočim moramo ostalih 35 odstotkov zvrženj pripisovati v polovici drugim okužbam in v polovici razlogom nekužne narave.

Naravna okužba od živali do živali se izvrši pretežno »per os« potom okužene hrane (krme); vlogo bika kot prenašalca kužnine navadno precenjujemo, čeprav ta naravno ni čisto brezpomembna. Okuženje je mogoče tudi skozi navidezno zdravo kožo.

Bolezen se razširja na različne načine. V poštev pride pri tem predvsem nabava okuženih krav in telic; mnogo manjši je vpliv bikov, ki smo jih nabavili v okuženih krajih oz. hlevih. Nadalje se okuženje izvrši lahko tudi na skupnih pašnikih in potom molzačev.

Kužno zvrženje se pojavlja različno. V manjših gospodarstvih, v katerih te bolezni dalj časa ni bilo, so živali za okužbo dovzetnejše in večina ali sploh vse postopoma zvržejo in sicer v zadnji tretjini brejosti. Dolgo razdobje, ki se nahaja med okužbo in zvrženjem, povzroča, da pravi razlog bolezni pretežno prepozno ugotovimo, dočim bi ob začetku okuženja razširjenje bolezni lahko še preprečili.

Čim so prišli Bangovi bacili na kakršen koli način v hlev, se okuženje izredno lahko prenese na ostale živali. Obolele živali so za vso okolico izredno nevaren vir okuženja.

Kužni bacili najdejo v maternici breje krave ali telice najugodnejše življenjske pogoje. Okužene krave proizvajajo v maternici ogromne množine kužnih bacilov, ki se o priliki zvrženja v hlevu silno razširijo in razmnožijo in ki se oprimejo najrazličnejših stvari, med temi tudi krme ter s tem naravno lahko povzročijo tudi okužbe doslej zdravih živali. Obolele krave izločajo po več tednov iz maternice in celo po več let z mlekom kužne bacile. Tako mleko lahko povzroča pri teletih nerednosti v črevih.

Vsled kužnega zvrženja nismo samo ob telička, ampak tudi mlečnost pade na tretjino ali polovico letne molznosti. Vsled tega zvrženja izostane navadno tudi trebilo, kar čestokrat povzroča vnetje maternice. Rejsko stanje obolele krave se znatno poslabša in s tem v zvezi upade mlečnost ter deloma tudi plodnost oziroma rodovitnost samice. Razen tega velik del ponovno brejih krav v drugič zvrže; posamezne živali zvržejo celo v tretje. Posamezne krave vendar po kužnem zvrženju postanejo za to bolezen časovno ali za stalno imune (nedovzetne). Zvrženje se v tem primeru omeji le na dokupljene živali.

Navedena dejstva zgovorno pojasnjujejo, da spada kužno zvrženje med one bolezni, katerih se kmetovalci najbolj bojijo. Dr. Pušnik

OBJAVA

Nova odredba o oddaji jajc

Prvotno odmero oddaje jajc v letu 1949 je sedaj kmetijsko ministrstvo na novo odredilo. Po novi odredbi je oddaja jajc v letu 1949 odmerjena sledeče:

1. Za lastnika (posestnike, družino) kokoši in za vsakega družinskega člana ter za vsakogar, ki je pri tej družini stalno v prehrani, je ena kokoš prosta, za katero ni treba oddati jajc. To velja za vse lastnike, ki imajo prijavljenih manj kot 10 kokoši.

2. Svojčasni predpis oddaje jajc v letu 1949 se vsled tega spremeni. Če ima na primer kmečka družina 6 kokoši, je dobila predpisano za oddajo 240 jajc. V tej družini pa je stalno na prehrani 5 oseb. Po novi odredbi bo morala ta družina oddati jajca samo od ene kokoši, to je 40 jajc.

3. Ostala jajca lahko vsak svobodno prodaja ali z njimi sam razpolaga.

DROBNI NASVETI

Kdo plača oz. odgovarja za škodo, ki jo napravi divjačina?

Odškodnino za škodo, ki jo je povzročila divjačina, plačajo samo v onih primerih, kadar gre za škodo, ki jo povzroči divjad lubja ali divji kunci. Za vso ostalo divjačino obstoja dolžnost plačevanja odškodnine le tedaj, če je bilo to izrecno dogovorjeno v lovsko zakupni pogodbi. V vsaki lovsko zakupni pogodbi se mora praviloma nahajati dogovor, kdo plača škodo, povzročeno po divjačini: zakupodajalec ali najemnik. Škode, katero povzroči roparska divjad (lisica, kuna, jastreb itd.) na domačih živalih (perutnini, jajcih itd.) v smislu obstoječega zakona ni treba plačati.

Pravice do odškodnine nima tisti oškodovanec, ki je mogoče uničil obrambne naprave proti divjačini, ki jih je napravil lovski upravičenec. Istotako zgubi oškodovanec pravico do odškodnine za škodo v vrtovih, sadovnjakih, drevesnicah, gozdnih kulturah in na vrtnih ali visokovrednih trgovskih rastlinah, ki rastejo na prostem in ki niso opremljene z obrambnimi napravami, katere v normalnih okoliščinah zadoščajo za odvrnitev škode. Kot obrambno sredstvo, ki v tem smislu zadostuje za odvrnitev škode, smatramo v smislu § 47 drž. lovskega zakona:

1. proti jelenom in kozorogom koš oz. plot žične mreže v višini 1.80 m;

2. proti srnam koš oz. plot žične mreže do višine 1.50 m;

3. proti zajcem in divjim kuncem koš oz. plot iz žične mreže v višini 1.30 m nad zemljo in 20 cm zakopan v zemljo ob največji širini lukenj mreže do 40 mm.

Za vrtne rastline smatramo vse rože, zelenjad in sadna drevesca. Bob, zelje, ohrovt itd. ne smatramo za vrtne rastline v pravem pomenu besede, ker te čestokrat pridelujemo na polju. K visokovrednim trgovskim sadežem prištevamo n. pr. tobak ali jagode.

Najemnik lova je torej dolžan plačati škodo, katera je nastala po divjadi lubja ali divjih kuncih v vrtovih z odgovarjajočimi obrambnimi napravami ali na njivah z rastlinami, za katere je obrambna naprava obstojala ali ta sploh ni predpisana. Za divjad lubja (Schalenwild) smatramo jelena, kozoroga, gamsa, srno, divjega prašiča itd.

Zatiranje zelenih bolh oz. bolhačev

Kdor je sejal kapusnice, repo, redkev itd., je imel gotovo opravka z bolhačem — svetločrnim skakajočim hroščem v velikosti bolhe.

Branimo se tega škodljivca s čim izdatnejšim zatiranjem plevela. Njivska gorčica, njivska redkev, divja repa in divja ogrščica služijo bolhačem v zgodnji spomladi kot prava hrana. Tudi temeljito obdelovanje zemlje in zgodnje ter često okopavanje zmanjšuje število škodljivcev, kateri se zabubijo in prezimijo v zemlji.

Za neposredno pokončevanje zeljnih bolh zelo priporočajo prašenje z DDT-pripravkom, na primer gesarol ali agrocide. Važno je samo, da pripravke uporabimo čimprej in sicer na prostem teden potem, ko so rastline pokukale iz zemlje, na vrtu par dni potem, ko smo rastline sadili oz. presejali. Prašenje v naslednjih treh do štirih tednih dva- do trikrat ponovimo. S tem prašenjem uničimo tudi mnogo drugih živalskih škodljivcev. Prašenje izvršimo ob suhem vremenu. Zatiranje bolhača je uspešneje in za napadene rastline bolje, ako prašimo enakomerno pogosteje, kakor da samo enkrat damo večje množine prahu.

Pri zatiranju bolhačev na njivi zadostuje na ha 20 kg gesarola ali 25 kg agrocide. Upoštevati moramo tudi, da je agrocide nekoliko strupeno, zato previdnost pri vdihavanju.

M. Z.:

Pomen zadružništva v kmečkem gozdu

Na Slovenskem Koroškem imamo nasproti veliki gozdni površini prav malo gozdnih zadrug. Edino za dosego skupne gozdne paše obstoji nekaj zadrug. Ta gozdna paša pa po svoji legi in delni zaraščenosti po gozdnem drevju spada že k gozdni zemlji. Nekdaj je imela vsaka vas svojo »gmajno« — skupni pašnik. Ta je s časom z gozdnim drevjem popolnoma zarastel in ni bil več poraben za pašnik. Zaradi tega so to skupno zemljo razdelili na kmete. Pogosto še naletimo na naziv »gmajna«, ki priča, da je bilo nekdaj pri naših prednikih mnogo zadružnega zemljišča. V naši dobi, ko vsepovsod poudarjamo pomen zadružništva, je potrebno, da spoznamo, kje bi mogli v gozdni posesti uvesti zadružništvo in kakšne koristi bi imeli od njega.

V zvezi z gozdno posestjo razločujemo dve vrsti zadrug. Prvo se nanaša na skupno upravljanje in uživanje gozdnega zemljišča, to je »lastninska zadruga«, druga vrsta pa obstoja v zadružnem obratovanju — »obratna zadruga«. Zelo važna pa je še tretja vrsta, ki je omenjenim sorodna, to je prodajna ali tesno produktivna zadruga.

Lastninska zadruga nastane, če se združi več interesentov, ki kupijo kakšno gorsko kmetijo za pridobitev paše. Redki pa so primeri, da bi gozdni lastniki prostovoljno odstopili gozd v zadružno upravo. Vzrokov je precej. Gozdne parcele so neenake in je težko preceniti vrednost istih za pravično ugotovitev deležev, da bi ne bil kateri prikrajšan. Kmetu se tudi bolj dopade, da uživa gozd, kakor njemu ugaja. Nekateri gozd ščiti, ga goji, mu je za vsako drevo škoda, drugi pa podere vse, kar mu pride pod sekiro. Tako gospodarjenje je na vsak način za lesno produkcijo silno neugodno.

Kako bi se gospodarilo in kakšne ugodnosti bi nudila lastninska zadruga svojim članom? Pri tej obliki zadruge bi dobil zadrugar deleže, ki bi se odmerili po ocenitvi gozdnega zemljišča z vso lesno zalogo. Na skupnem posestvovanju bi se člani lastninske zadruge posvetovali in določali, ali bodo tisto leto kaj sekali, kje in koliko, da dosežejo potrebne dohodke iz gozda. Na posvetovanju bi tudi določili, koliko bodo sekali za domačo uporabo in kje je sekanje zaradi gojitve gozda najbolj potrebno. Pri velikem zadružnem gozdnem gospodarstvu bi nikoli ne bilo potrebno sekati mlad nedozorel gozd, ampak tam kjer je gozd že najbolj dozorel. Gojitev gozda bi se zboljšala, ker bi med člani zadruge bil kateri sposobnejši, ki bi dajal pobudo za pravilno gojitev gozda. Prodajne cene bi bile pri večji množini lesa ugodnejše kakor pri posamezniku z malo količino. Če bi imela zadruga večji obseg, bi se splačalo nastaviti ali izšolati od družinskih članov zadrugarjev osebo za strokovno delo in nadzorovanje gozda.

Pri razdeljevanju dohodkov bi vsak dobil tisti znesek, ki pripada njegovim deležem. Zadružniki bi med seboj pri razdelitvi dohodkov lahko izvajali pravo tovarištvo na ta način, da bi onemu, ki je bil v zadnjem času vsled bolezni, nesreč, ali ima veliko število otrok, pomagali zboljšati življenjske pogoje z večjim deležem, kakor mu pripada po svojem gozdnem zemljišču.

Obratna zadruga sloni na združitvi prizadetih gozdnih posestnikov za lažjo in boljšo izvedbo raznih potrebnih opravkov in dela v gozdu. Navajam nekaj primerov. Visoko v gorah ima več kmetov lep star za sekanje zrel les. Do tistih parcel ne vodi nobena cesta ali riža, oddaljenost je velika. Posameznik ne more ničesar ukreniti, da bi mogel les spraviti v denar. Če se pa združijo vsi kmetje, ki imajo v tistem okolišu svoj gozd, v zadrugo in skupno prodajo svoj les, bo večja množina lesa privabila kupce, ker se bo splačalo delati tovorne poti, riže ali vzpenjače. Tako pridobi les svojo vrednost pri veliki množini, čeprav za posameznika ni predstavljal vrednosti. Pa še druga dela, kakor sajenje, zgraditev in preložitev mostov in gozdnih tovornih poti se bi najboljše izvedlo po zadružnem načinu. V naše gozdove moramo napraviti še veliko tovornih poti, da bo spravljanje lažje in izguba lesa zaradi močnega poškodovanja čim manjša. (Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Glavni urednik: Franjo Ogris odgovorni urednik: France Kosutnik, oba Celovec, Salmstraße. Uprava: Celovec, Völkermarkter Straße 21. Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec (Klagenfurt), Postschließfach 272. Tiska: „Kärntner Volksverlag G. m. b. H.“ Celovec, 10. Oktoberstraße 7